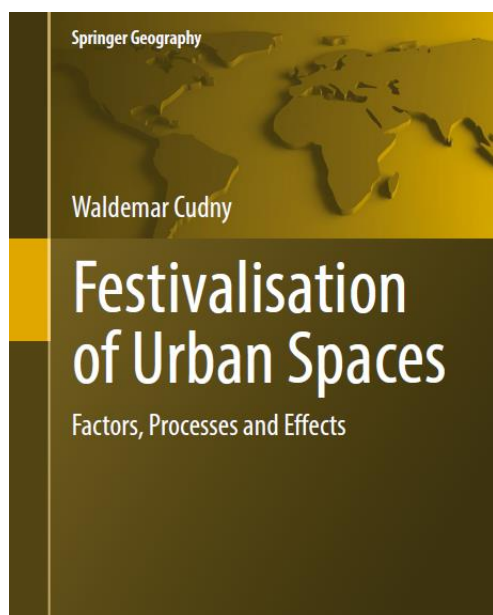

Recenzja

Grzegorz Kwiatkowski

Festivalisation of Urban Spaces. Factors, Processes and Effects

Tytuł: Festivalisation of Urban Spaces. Factors, Processes and Effects

Redakcja naukowa: Waldemar Cudny

Wydawnictwo: Springer

Rok wydania: 2016

Liczba stron: 16

ISBN: 978-3-319-31995-7

Publikacja autorstwa dra. Waldemara Cudnego pt. „*Festivalisation of Urban Spaces. Factors, Processes and Effects*” obejmuje problematykę rozwoju festiwalu i ich wielowymiarowego wpływu na ludzi i przestrzeń miejską. Opracowanie stanowi próbę wypełnienia luki w badaniach, które odnoszą się do wykorzystywania festiwalu w przebudowie współczesnych przestrzeni miejskich. Publikacja

została wydana w 2016 roku nakładem Wydawnictwa *Springer*. Monografia stanowi kontynuację wieloletniej pracy naukowej dra. W. Cudnego w zakresie czynników kształtujących szeroko rozumianą przestrzeń miejską. Niniejsze opracowanie ma charakter wieloaspektowy i interdyscyplinarny. Autor w sposób nietuzinkowy włącza się w dyskusję dotyczącą zjawiska festiwalizacji i festiwalu w wybranych nurtach antropogeografii, geografii miast i procesów urbanistycznych, geografii kulturowej a także socjologii. Ponadto opracowanie zawiera w sobie zarówno zagadnienia ogólnopoznawcze jak i aplikacyjne, co podkreślono w celach pracy i hipotezie badawczej. Poznanie tych zagadnień ma znaczenie dla kształtowania uwarunkowań rozwoju przestrzeni miejskiej i uwzględnienia w nich roli i miejsca festiwalu.

Publikacja liczy łącznie 160 stron i obejmuje przedmowę oraz sześć rozdziałów tworzących spójną logiczną sekwencję. Każdy z rozdziałów rozpoczyna się krótkim streszczeniem omawianej problematyki, a kończy pytaniami sprawdzającymi wiedzę z omawianych zagadnień oraz zestawieniem wykorzystanych pozycji literaturowych. Podkreślić należy, iż w opracowaniu wykorzystano literaturę polską, jak również w bardzo szerokim zakresie literaturę zagraniczną.

W rozdziale pierwszym stanowiącym wprowadzenie Autor prezentuje główne założenia teoretyczne związane ze zjawiskiem festiwalizacji, jego funkcje i dysfunkcje. Przedstawia związek między festiwalizacją a zmianami społeczno-gospodarczymi jakie zaszły po II wojnie światowej w krajach rozwiniętych. Nawiązuje również do rosnącej roli festiwalu we współczesnym świecie oraz ich wieloaspektowego oddziaływania na przestrzeń miejską. W rozdziale tym Autor formułuje 15 celów głównych, wyraźnie wyznaczających kierunek badań, którym podporządkowuje hipotezę badawczą. Sformułowanie tych celów jest dość

obszerne. Zbyt złożone zdania mają niekorzystny wpływ na przejrzystość tekstu. Autor niepotrzebnie uzasadnia przyjęte cele oraz w jednym celu wskazuje dodatkowo kolejny cele opracowania (np. w celu 1 i celu 2). Niektóre cele są ze sobą ściśle powiązane, na co wskazuje również sam Autor. Mankamentem opracowania jest niewątpliwie brak jasnego sformułowania celu/celów głównych i przypisania im celów szczegółowych odpowiadających kolejnym etapom przyjętego procesu badawczego. Ponadto Autor w rozdziale pierwszym omawia metody, które umożliwiły realizację postawionych celów, krótko prezentuje poszczególne rozdziały pracy oraz wskazuje na wiele różnorodnych źródeł danych i informacji, zarówno o charakterze wtórnym, jak i pierwotnym wykorzystanych w opracowaniu.

Rozdział drugi pt. „*The concept, origins and types of festivals*” zawiera rozważania dotyczące pojęcia „festiwal” oraz jego powiązania z rozwojem ludzkiej kultury. Jest to założenie w pełni słuszne i uzasadnione, bowiem to rozwój ludzkiej kultury decyduje w dużej mierze o rozwoju festiwali. W rozdziale tym Autor dokonuje szerokiego przeglądu różnych stanowisk i koncepcji pojęcia „kultura”. Wskazuje na jej znaczenie nie tylko społeczne ale również ekonomiczne i polityczne. Istotne są także przemyślenia Autora nad rolą kultury we współczesnym świecie i wykorzystywania jej do stymulowania zmian społeczno-ekonomicznych w regionie. Jako szczególnie interesujące należy przyjąć dywagacje Autora dotyczące istniejących różnic między terminem „event” i „festiwal”, które w literaturze anglojęzycznej niejednokrotnie traktowane są jako synonimy, co należy uznać za błąd czego zresztą dowodzą przedstawione przez Autora wywody. W tym kontekście za szczególnie cenne należy uznać informacje zawarte w tabeli 2.1 „*The main components of a festival*”, w której Autor prezentuje elementy definiujące festiwal w odniesieniu do jego organizacji oraz wpływu na kulturę i społeczność lokalną. W dalszej części tego rozdziału Autor prezentuje rys historyczny źródeł oraz rozwoju festiwali w ujęciu globalnym. Rozdział ten potwierdza tezę, iż festiwale od wieków pełniły ważną rolę w rozwoju społeczeństw. Ostatnim elementem tworzącym treści rozdziału drugiego było przedstawienie definicji i rodzajów imprez festiwalowych. Autor dokonał ich klasyfikacji według wybranych kryteriów, dzieląc je w zależności od wielkości, tematyki i lokalizacji.

Rozdział trzeci pt. „*Research Methodology in the Analysis of Festivals*” składa się z dwóch zasadniczych części. W części pierwszej Autor przedstawia zagadnienia dotyczące różnych aspektów badań nad festiwalami oraz ewolucję tego problemu w różnych dyscyplinach naukowych. W drugiej części natomiast dość szczegółowo omawia metodologię badań wykorzystywaną do analizy festiwali. Identyfikując poszczególne nurty (obszary) badawcze, ich specyfikę oraz główne problemy występujące w ich obrębie Autor wykorzystał szereg pozycji literaturowych mających charakter interdyscyplinarny, których zakres czasowy obejmuje lata 1960-2015. Podejście takie stanowi istotną wartość dodaną prezentowanych rozważań. W dalszej części podrozdziału Autor odwołuje się do badań geograficznych, szczególnie istotnych z punktu widzenia recenzowanej monografii. W tym kontekście dostrzec można szereg autorskich i trafnych przemyśleń, z których najważniejszym wydaje się stwierdzenie, że badania geograficzne nad festiwalami są już na tyle zaawansowane, iż można mówić o nowym rodzaju geografii człowieka, mianowicie „geografii festiwali”. Warte uwagi jest podjęcie przez Autora starań nad usystematyzowaniem szeregu prac naukowych dotyczących festiwali, napisanych w ramach studiów przypadku. Cennym elementem tych rozważań jest dokonany przez Autora podział poszczególnych opracowań

naukowych z uwzględnieniem ich głównych tematów badawczych tj. a) wpływ festiwalu na kulturę i społeczeństwo; b) badania nad wpływem festiwalu na gospodarkę miast i regionów; oraz c) problemy zarządzania festiwalem. Autor w sposób zrozumiały prezentuje wybrane metody i narzędzia badawcze wykorzystywane do analiz festiwalu i festiwalizacji z uwzględnieniem wielu aspektów, odnosząc się przy tym do uniwersalnych zasad metodologii badań naukowych.

W rozdziale czwartym „*Festivalisation and its effects on the Urban space*” Autor koncentruje się na teoretycznych podstawach procesu festiwalizacji – analizuje pojęcie festiwalizacji oraz jego znaczenie w przestrzeni miejskiej. Rozdział ten stanowi swoiste kompendium wiedzy o festiwalizacji przestrzeni miejskiej. Autor zwraca uwagę na różne możliwości oddziaływania (pozytywne i negatywne oraz materialne i niematerialne) organizacji festiwalu na przestrzeń miejską w tym na przestrzeń fizyczną, ekologiczną, społeczną i kulturową. Cenne jest definicyjne usystematyzowanie pojęcia, typów i wymiarów przestrzeni miejskiej. Autor odrębnie rozpatruje wpływ festiwalu na każdy rodzaj przestrzeni miejskiej. Jest to materiał interesujący, dający ogólny pogląd na wagę i znaczenie wpływu festiwalu na kształt i dalszy rozwój przestrzeni miejskiej. Dopełnieniem tego rozdziału jest szeroko omawiana turystyka festiwalowa będąca głównym elementem festiwalu oraz typologia przestrzeni festiwalowych. Definiując poszczególne pojęcia związane z aspektem turystycznym festiwalu Autor tworzy dobre przygotowanie gruntu do badań nad turystyką festiwalową. Ciekawym elementem prowadzonych rozważań jest wzbogacenie opisu poszczególnych przestrzeni festiwalowych kilkunastoma fotografiami obrazującymi ich różnorodność. Niewątpliwie ułatwia to znacznie czytelnikowi zrozumienie ich specyfiki.

Rozdział piąty pt. „*The role of festivals in the development of a post-socialist city – Łódź case study*” jest interesującym studium przypadku, które integruje wiedzę rzeczywistą z wiedzą teoretyczną zawartą we wcześniejszych częściach niniejszego opracowania. Ta część pracy stanowi relację zawierającą opis poszczególnych okresów rozwoju przestrzennego miasta Łódź. Przy czym należy zwrócić uwagę na fakt, iż treści dotyczące omówienia historycznych okresów rozwoju miasta Łodzi nie są ściśle powiązane z głównym problemem badawczym jakim jest zjawisko festiwalizacji i jego wpływu na przestrzeń miejską. Autor dość obszernie i z wnikliwą dokładnością analizuje kolejne okresy rozwoju Łodzi, niestety nie wskazuje w jaki sposób mogłoby to wpłynąć na rozwój festiwalu. Zaletą tego rozdziału jest przedstawienie przez Autora 48 festiwalu miejskich, regularnie organizowanych w latach 2009-2011 z uwzględnieniem ich podział według zaproponowanej typologii oraz dokonanie wnikliwej oceny wpływu tych wydarzeń na przestrzeń urbanistyczną Łodzi. Autor w sposób ciekawy przedstawił nie tylko realne fakty ale także stworzył podstawy do generowania teorii objaśniających zjawiska społeczne, ekonomiczne czy gospodarcze zachodzące w obszarze festiwalizacji. Dopełnieniem tych treści jest prezentacja wyników przeprowadzonej analizy, w oparciu o dane zebrane z wykorzystaniem kwestionariusza, dotyczących postrzegania festiwalu miejskich przez mieszkańców Łodzi oraz oceny festiwalu przez ich organizatorów.

Rozdział pt. „*The role of festivals in the development of contemporary urban space – a model*” stanowi ostatnią, szóstą część opracowania. Autor zawarł w niej najważniejsze wnioski z przeprowadzonych analizy nawiązując do sformułowanych we wprowadzeniu celów badawczych oraz postawionej hipotezy badawczej. Zwieńczeniem pracy jest zaproponowany przez Autora syntetyczny model obrazujący główne czynniki i skutki

rozwoju festiwali miejskich oraz ich wpływu na wielowymiarową przestrzeń miast. Należy zaznaczyć, iż ten element opracowania stanowi unikatowy wkład Autora w rozwój nauk geograficznych. Jednak treści zawarte w tym rozdziale mogą budzić pewien niedosyt. Autor miał możliwość zbadania czy i w jakim stopniu czynniki o różnym charakterze wpływają na rozwój festiwali. Ograniczył się jednak tylko do ich wskazania. Można byłoby jednak pokusić się o szerszą analizę czynników wpływających na rozwój festiwali poprzez zbudowanie modelu ekonometrycznego i wskazanie które czynniki mają faktyczny wpływ i jaka jest siła oddziaływania poszczególnych czynników na rozwój festiwali. Dodatkowo można byłoby uwzględnić podział tych czynników na ekonomiczne, geograficzne i społeczne. To pozwoliłoby na ocenę, które czynniki w większym stopniu determinują rozwój festiwali.

Podsumowując praca dra. W. Cudnego pt. „*Festivalisation of urbanspaces. Factors, processes and effects*” stanowi interesujące i ważne opracowanie z zakresu geografii człowieka, a więc związków jakie zachodzą między człowiekiem, a szeroko pojętą przestrzenią, w której on funkcjonuje. Poglądy i opinie Autora zawarte w niniejszym opracowaniu są niejednokrotnie bardzo ciekawe. Tak, więc mogą być one inspiracją do dalszych pogłębionych analiz z zakresu festiwalizacji przestrzeni miejskiej. Opracowanie jest zbiorem wszechstronnej wiedzy o festiwalach, może być zatem wykorzystywane nie tylko przez teoretyków ale również przez osoby zajmujące się planowaniem, organizacją i zarządzaniem tego typu wydarzeń.